

Чхайло Л.,

*старший викладач кафедри педагогіки та інноваційних технологій
КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУЧАСНОМУ УРОЦІ ЛІТЕРАТУРИ

Формування високого рівня інформаційної культури кожного члена суспільства, держави, впровадження сучасних інформаційних технологій у практику навчально-виховного процесу – пріоритетні шляхи розвитку освіти (відповідно до Національної доктрини розвитку України у XXI столітті).

Найбільш характерним явищем сучасного етапу розвитку цивілізації є зріст обсягу інформації та залучення інформаційних ідей, засобів та технологій майже до кожної галузі людської діяльності. Швидкий розвиток технічних і програмних можливостей персональних комп'ютерів, розповсюдження інформаційно-комунікаційних і креативних технологій створюють реальні можливості для їх використання в системі освіти з метою розвитку творчого потенціалу людини в процесі навчання та забезпечення наступності навчання між різними ланками навчально-виховних закладів освіти.

Сучасна освіта стрімко опановує інформаційні технології. Головним засобом цих технологій є комп'ютер і його програмне забезпечення, які стали невід'ємною частиною навчання учнів. Перспективи розвитку літератури пов'язують з впровадженням інноваційних технологій: комп'ютерного навчання, діалогових (інтерактивних) технологій, пошукової діяльності.

Нові потреби суспільства та нові цілі освіти ведуть до серйозних змін у становищі і функції ролі викладача-учителя. Головним завданням по удосконаленню професійної компетентності сучасного викладача в галузі інформаційних

технологій є грамотне і виправдане використання комп'ютерних технологій на занятті.

Комп'ютер реально стає сьогодні незамінним помічником учителя та учня в опануванні інформаційними потоками, допомагає моделювати та ілюструвати процеси, явища, об'єкти та події. Більшість учителів зазначають, що учні часто випереджають багатьох освітян в використанні комп'ютерів і телекомунікаційних технологій. Особливо важливим є те, що сучасні комп'ютерні технології в поєднанні з новітніми освітніми технологіями стають ефективними для підготовки учнів з визначеним набором освітніх компетенцій, які мають підготувати молодь до майбутнього життя в сучасному інформаційному суспільстві.

Формування читацької культури учнів, виховання у них шанобливого ставлення до книги - першочергові завдання вчителів-словесників. Але комп'ютер тут може стати не на заваді, а в пригоді.

Широке запровадження комп'ютерної техніки у процесі навчання є важливим завданням педагогів, тому що комп'ютери стрімко увійшли в різноманітні сфери повсякденної діяльності суспільства. Використання мультимедійних технологій на уроках літератури сприяє не тільки розвитку самостійності, творчих здібностей учнів, їх застосування дозволяє зробити урок більш наочним і цікавим, покращити якість навчання.

Навчальні мультимедійні технології - найсучасніші науково обґрунтовані й забезпечені засоби наочності, вони можуть використовуватись у різних технологіях, надають можливість проведення різних типів уроків. У дітей середньої ланки значною мірою засвоєння навчального матеріалу залежить від візуалізації отримуваної інформації. їм більше подобається розглядати ілюстрації, ніж читати сам текст [1].

Підготовка презентацій з літератури є ефективним методичним прийомом, що допомагає в цікавій формі узагальнювати, відпрацьовувати, повторю-

вати, систематизувати і створювати нове на основі вивченого. Комп'ютерна програма PowerPoint дає широкий простір для використання мультимедійних можливостей комп'ютера під час вивчення різноманітного матеріалу. Залежно від мети, яка ставиться перед створенням і використанням презентацій, їх можна умовно поділити на демонстраційні, систематизуючі, дослідницькі. Залежно від творчої ідеї, завдяки якій виявляється яскраве індивідуальне обличчя презентації, – на словникові сторінки, презентації – запитання-відповіді. Крім того, створення презентацій – ефективне завдання для самостійної дослідницько-пошукової роботи школярів.

Мета вчителя – навчити учнів не лише опрацьовувати матеріали, а й уміти їх представляти, бо сьогодення вимагає від сучасної молоді не простого оволодіння комп'ютерною технікою, а й вміння нестандартно, творчо показати свою роботу, відстоювати свою думку та аргументувати свої дії. Переваги такої роботи надзвичайні, адже зростає зацікавленість предметом вивчення, учні самі стають творцями, ініціаторами нових ідей, розвивають свої інтелектуальні здібності.

Комп'ютерна презентація – це авторське учнівське бачення теми, розробка певного сценарію виконання і представлення аудиторії, яка, до речі, може бути абсолютно різною: від учнів початкової школи до вчителів. Комп'ютер дає можливість використання інформації мережі Інтернет, дозволяє ілюструвати, естетично оформляти сторінки, використовувати ефекти анімації.

Улюбленою роботою школярів є створення презентацій та їх перегляд, адже вони дають змогу узагальнити здобуті знання, синтезувати спостереження над текстом в яскравій і доступній формі. Завдяки мультимедіа сухий теоретичний матеріал оживає: видатні письменники перетворюються на живих людей, історичні події стають близькими, абстрактні поняття постають як конкретні явища. Мультимедійні технології дали можливість учням побачити найвидат-

ніші музеї світу, «стати свідками» історичних подій минулого і сучасного, бути «присутніми» на лекціях видатних науковців та педагогів [2, с. 172].

Завдяки мультимедійним технологіям стає можливим широке урізноманітнення методів, форм та прийомів навчання, впровадження інтерактивного навчання - спеціальної форми організації пізнавальної діяльності, що має конкретну, передбачувану мету: створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчує свою успішність, інтелектуальну спроможність [3, с. 9].

Демонстрація репродукцій картин, пам'ятників культури різних періодів унаочнюють теоретичні поняття, підвищують загальний культурний рівень учнів, допомагають засвоїти такі теми як «Античність», «Ренесанс», «Бароко», «Просвітництво», «Романтизм» та ін. Завдяки мультимедіа можлива візуалізація стильового розмаїття в живописі XIX–XX століть, що спонукає до розуміння та вміння дітей розрізняти стилі, напрями і течії в літературі та мистецтві. Ефективність засвоєння оглядових та монографічних тем в старших класах також залежить від візуалізації навчального матеріалу. З допомогою програмно-педагогічних засобів можна здійснити віртуальні екскурсії [1], ознайомитись із надбанням людства різних епох.

Використання можливостей інтерактивної дошки, програмного забезпечення, проведені уроків з використанням презентаційних навчально-інформаційних матеріалів робить урок цікавим та сучасним.

Комп'ютер забезпечує активізацію діяльності вчителя та учнів на уроці, диференціацію та індивідуалізацію навчання, розвиток спеціальної або загальної обдарованості, формування знань, посилення міжпредметних зв'язків. Усе це сприяє покращенню якості навчання [4].

Одним із першочергових завдань сучасної освіти є запровадження новітніх технологій навчання й оцінювання. Адже саме контроль результатів забезпечує зворотний зв'язок у процесі навчання. Серед засобів об'єктивного контролю найбільш науково обґрунтованим є метод тестування із залученням техні-

чних засобів для його проведення та обробки результатів. Одним із таких технічних засобів є комп'ютер, використання якого докорінно змінює процес підготовки тестових завдань, процедуру й технологію тестування, не враховуючи процес отримання результатів проходження тестів учнями. За умов переходу до обов'язкового зовнішнього тестування використання комп'ютерних тестів на уроках дає можливість учителям та учням пристосуватись до нового стандарту перевірки знань, освоїти новітні методики оцінювання знань та вмінь і водночас підвищити рівень комп'ютерної грамотності.

По-перше, комп'ютерне тестування розв'язує питання щодо швидкого та об'єктивного оцінювання; по-друге, із зацікавленістю сприймається учнями; по-третє, підготовка тестів у більшості випадків не потребує високого рівня комп'ютерної грамотності укладача і займає часу, як звичайна підготовка до уроку, по-четверте, програмні засоби з комп'ютерного тестування не сковують творчість учителя, роблять його активним співавтором програми.

За допомогою моніторингів, виконаних у програмі Excel, Word відстежується результативність кожного учня під час виконання тестових завдань. Використовуючи програму Word, можна проводити моніторинг успішності кожного учня з позиції особистісно-орієнтованого навчання, де простежувати рівень здібностей учнів, мотивацію навчання, знання, вміння і навички. Програму Word, Excel активно використовують для складання різних тестів. Ефективною формою оцінки якості знань учнів є електронний комп'ютерний журнал. Інформація журналу доступна учневі і побудована таким чином, щоб він бачив результати своєї роботи і міг визначити підсумки діяльності у зручний для нього час.

Вміння вчителя працювати з Інтернет-ресурсами складає базовий та достатній рівні інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя, які передбачають освоєння педагогом спеціалізованих технологій, розроблених відповідно до вимог змісту навчального предмета, і формування в нього готовності до

впровадження їх в освітню діяльність. Достатній рівень ІК-компетентності вимагає від вчителя не тільки уміння здійснювати пошук матеріалів в мережі Інтернет, але й передбачає:

- знання про роботу з Інтернет-сервісами;
- знання орієнтовного переліку існуючих Інтернет-ресурсів та їх використання в освітньому процесі та самоосвітній діяльності;
- розроблення змісту та методик використання Інтернет-ресурсів у навчально-виховному процесі;
- розроблення простих Web-сайтів та їх використання під час викладання свого предмету;
- уміння організувати самостійну навчальну діяльність учнів з використанням Інтернет-ресурсів.

Основні варіанти використання Інтернет-ресурсів учнем за завданням вчителя.

Для учнів комп'ютер служить: а) засобом керівництва самостійною навчальною діяльністю; б) засобом формування мовних і мовленнєвих умінь та навичок; в) засобом контролю і самооцінки, що дає змогу оцінити знання, уміння і навички як поетапно, так і безперервно в процесі учіння; г) засобом навчальної взаємодії з учителем в системі дистанційного навчання; д) джерелом навчальної інформації; е) універсальним мовним середовищем.

Використання електронних засобів навчання дає змогу вдосконалювати методику викладання мови та літератури. Комп'ютер допомагає забезпечити обов'язковий рівень знань, умінь та навичок учнів і розвивати потенційні творчі можливості і мислительні здібності учнів.

Комп'ютер використовується як ефективний засіб розв'язання дидактичних завдань, розширюється база довідкової інформації, дозволяє використовувати дидактичні можливості відео- і аудіоінформації.

Роль учителя у навчальному процесі принципово змінюється. Передусім учитель повинен уміти вільно орієнтуватися в теоретичному матеріалі, володіти основами інфомаційно-комунікативних технологій, бути мобільним і зацікавленим у розвитку пізнавальних здібностей учнів.

Список використаних джерел

1. Богдан Л. С. Залучати учнів до сучасних методів роботи з художньою інформацією / Л. С. Богдан // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2005. – № 9. – С. 64.

2. Падалка О. С. Педагогічні технології / О. С. Падалка та інші. – К. : Укр. енциклопедія, 1995.

3. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / О. Пометун, Л. Пироженко; [за заг. ред. акад. О. Пометун]. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 194 с.

4. Щолок Г. Використання інформаційних технологій на сучасному уроці світової літератури / Галина Щолок // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2011. – № 10. – С. 21.